

Gemeenteraad Nijmegen

In afschrift: fracties, college

Datum 6 mei 2020
Betreft Onderzoeken Rekenkamer 2020
en volgende jaren

Geachte leden van de gemeenteraad,

Met deze brief informeren wij u over de onderzoeken die wij in 2020 oppakken. Ook geven wij een vooruitblik op de onderzoeken die wij plannen voor 2021 en 2022. De geplande onderzoeken hebben wij afgestemd met vertegenwoordigers van bureau Onderzoek en Statistiek en de afdeling Stadscontrol, en besproken met de auditcommissie. Na het overzicht van geplande onderzoeken, is aangegeven welke onderwerpen uit het Onderzoeksplan 2019 – 2020 zijn vervallen en welke van de suggesties die in de loop van 2019 zijn gedaan, niet worden opgepakt.

In 2018 heeft de rekenkamer haar [Onderzoeksplan voor 2019 en 2020](#) vastgesteld. Afgesproken is toen om eind 2019 / begin 2020 de concreet in 2020 te onderzoeken onderwerpen te bepalen. De basis daarvoor zijn de genoemde onderwerpen in het Onderzoeksplan 2019 en 2020 en de nieuwe suggesties voor onderzoek van inwoners en/of fracties uit de gemeenteraad. In 2019 zijn meerdere suggesties voor rekenkameronderzoek aangeleverd. Omdat de rekenkamer daarmee beschikt over een lijst met potentieel interessante onderzoeksobjecten voor (ruim) meer dan één jaar heeft zij - na overleg met de auditcommissie – besloten voor het Onderzoeksplan 2021 – 2022 niet specifiek uitvraag te gaan doen naar onderwerpen voor rekenkameronderzoek. In plaats daarvan wordt in het najaar van 2020 en dat van 2021 een afweging gemaakt op basis van de huidige lijst en de eventueel nieuwe suggesties gedaan in de loop van dat jaar. Voor inwoners is het mogelijk om nieuwe suggesties te doen [via de website](#). Raadsleden kunnen hun suggesties aanleveren via de secretaris of één van de leden. De voorzitter zal hier in zijn gesprekken met de fractievoorzitters ook aandacht voor vragen. Kort na aanvang van de nieuwe raadsperiode (late voorjaar / begin zomer 2022) zal de rekenkamer weer een expliciete oproep aan inwoners doen onderwerpen voor onderzoek aan te dragen. Daarvoor worden dan weer diverse kanalen gebruikt (digitaal stadspanel, website, De Brug, facebook, twitter, ...). Ook worden dan weer kennismakingsgesprekken gevoerd met de fracties in de raad, waarbij ook de ideeën van de fracties voor onderwerpen van onderzoek besproken worden.

Postadres

Gemeente Nijmegen
BM60
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon

Jelly Smink
j.smink@nijmegen.nl
T 024 – 329 23 38

Ons kenmerk

BM60/04/E20.002003

Hierna volgt het voorstel voor uit te voeren onderzoeken in 2020 en de vooruitblik naar 2021 en 2022.

ONDERZOEKEN 2020

Afronden onderzoek 20 jaar rekenkameronderzoek

- Rapportage afronden:
 - Essay door professor Klaartje Peters
 - Bijlagen:
 - Overzicht van alle rekenkamerrapporten en –producten, met daarbij wie de suggestie voor het onderzoeksonderwerp deed
 - Rode lijnen uit 20 jaar rekenkameronderzoek, onderbouwd met citaten uit rekenkamerrapporten, rapporten naar aanleiding van raadsonderzoeken en adviezen van de auditcommissie bij begroting en jaarstukken
 - Voorbeelden van werkwijzen van andere gemeenten ter inspiratie voor het doorbreken van de rode lijnen

Brief aandachtspunten voor de raad voor invoering Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet vraagt om veel voorbereidende acties door organisatie, college en raad. De VNG heeft een [overzicht](#) opgesteld met de acties die minimaal uitgevoerd moeten zijn voor invoering van de Omgevingswet. Aanvankelijk zou de wet ingevoerd worden op 1 januari 2021. In haar [brief](#) van 1 april 2020 aan de Tweede Kamer heeft de Minister aangegeven dat de invoering wordt uitgesteld. Nog niet bekend is hoe lang de invoering uitgesteld wordt.

De rekenkamer heeft in haar vergadering van 6 maart 2020 bij het bespreken van de onderzoeken voor 2020 en volgende, besloten een brief aan de raad te sturen over de noodzakelijke voorbereidingen voor de invoering van de Omgevingswet. De [brief](#) is inmiddels opgesteld en op 30 april 2020 verstuurd aan de gemeenteraad, het college en betrokkenen binnen de organisatie.

Kwaliteit huishoudelijke afvalstromen

De opzet en reikwijdte van dit onderzoek moet nog geconcretiseerd worden. We doen dit op basis van een kort oriënterend onderzoek. Vooralsnog onderzoeken we in elk geval:

- Wat is de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde stromen huishoudelijk afval per wijk / gereden route? Is de kwaliteit hoog genoeg om verwerkt te kunnen worden tot nieuwe producten, of zijn deze stromen zodanig vervuild dat ze als restafval verbrand moeten worden?
- Wat zijn de financiële consequenties van vervuilde stromen die verbrand moeten worden? Hoe werkt dit door in de afvalstoffenheffing en OZB?
- Wat is of kan worden gedaan om de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde stromen te verbeteren? Wat zijn de resultaten van tot nu toe uitgevoerde verbetermaatregelen? Welke (verbeter)maatregelen hebben andere gemeenten doorgevoerd en welke resultaten leverden die op?

Nazorgonderzoek Toegang tot de Wmo:

In december 2019 heeft de rekenkamer de bevindingen, conclusies en aanbevelingen uit het onderzoek [Toegang tot de Wmo](#) aan de raad gerapporteerd. De raad heeft alle aanbevelingen uit het rekenkamerrapport overgenomen. De Rekenkamer heeft besloten in 2020 en 2021 een klein nazorgonderzoek te doen naar de verbeteringen die naar aanleiding van het raadsbesluit worden doorgevoerd en de resultaten die dit oplevert. In 2020 ziet het nazorgonderzoek er als volgt uit:

- Ophalen cliëntervaringen Wmo: vijf cliënten interviewen en vijf cliënten volgen (volgens dezelfde wijze als in het originele onderzoek in 2019).
Wanneer deze stap mogelijk en zinvol is, is afhankelijk van de ontwikkelingen rond corona. Vooralsnog gaan wij er nu van uit dat we hiermee in augustus 2020 kunnen starten (in plaats van direct na de meivakantie, zoals oorspronkelijke de planning was).
- Bestuderen bevindingen uit het meest recente dossieronderzoek van Sterker.
- Toetsen websites gemeente Nijmegen en Sterker op de vindbaarheid van hulp / ondersteuning op grond van de Wmo.
- Presenteren (selectie van) actuele cijfers Wmo zoals in bijlage 5 van rapport Toegang tot de Wmo 2019.

Wanneer er ruimte in de planning is, doen wij daarnaast in 2020 onderzoek naar één of enkele van de volgende onderwerpen:

- **Actuele vraag van de raad**
- **Ergernissen in de openbare ruimte**
Op de groslijst van kleine onderzoeken in het Onderzoeksplan 2019 – 2020 staat een onderzoek naar ergernissen in de openbare ruimte. De Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies bereidt een zogenaamd Doe-Mee-Onderzoek voor naar een ergernis in de openbare ruimte, namelijk defect straatmeubilair en de wijze van afhandeling van meldingen hierover. Wij overwegen om mee te doen aan dit onderzoek.
- **Verkenkend onderzoek schuldenproblematiek**
Landelijk is er veel te doen rondom de problematiek van schulden. Wij overwegen in een verkennend onderzoek na te gaan of en vanuit welke invalshoek een onderzoek naar de schuldenproblematiek in Nijmegen van waarde kan zijn voor de gemeenteraad.

Vooruitblik onderzoeken 2021 en 2022

Op basis van de lijst van suggesties voor onderwerpen voor rekenkameronderzoek die potentieel interessant kunnen zijn voor de gemeenteraad, heeft de rekenkamer voorlopig de volgende onderwerpen geselecteerd voor onderzoek in 2021 en 2022. Voorafgaand aan elk jaar besluit de rekenkamer definitief over uit te voeren onderzoeken in dat jaar. Daarbij betrekken we ook eventuele nieuwe suggesties voor onderzoek van inwoners of fracties uit de gemeenteraad. Voorafgaand aan het besluit over de concreet uit te voeren onderzoeken in 2021 en in 2022, voert de rekenkamer uiteraard overleg met de auditcommissie.

Kan het in één keer goed

In het Onderzoeksplan 2019 – 2020 was de volgende toelichting op dit onderzoek opgenomen: *‘Bij het uitvragen van onderwerpen voor rekenkameronderzoek zijn weer diverse voorbeelden genoemd van projecten in de openbare ruimte waarbij indieners zich afvragen: had dit niet in één keer goed gekund. De afdeling Stadscontrol gaat in het 4e kwartaal van 2019 onderzoek doen naar dit onderwerp voor wat betreft de processen in de gemeentelijke organisatie; daarna gaat de rekenkamer onderzoek doen naar de bestuurlijke keuzeprocessen van grote projecten in de openbare ruimte. Te zijner tijd wordt de fracties gevraagd leden voor de klankbordgroep aan te dragen’.*

De afdeling Stadscontrol heeft dit onderzoek nog niet opgestart. Mocht de afdeling Stadscontrol dit onderzoek uiteindelijk niet uitvoeren, dan pakt de rekenkamer het in 2021 of 2022 op. Zij weegt dan nog af of en hoe zij invulling geeft aan het deel dat betrekking heeft op de gemeentelijke organisatie en wat dit betekent voor het deel van het onderzoek dat betrekking heeft op de bestuurlijke keuze processen. Nagegaan wordt ook of en hoe zaken die zijn aangedragen onder de vlag ‘ergernissen in de openbare ruimte’ als casus meegenomen kunnen worden in dit onderzoek.

Effectiviteit (en rechtmatigheid) subsidies

In het Onderzoeksplan 2019 – 2020 was de volgende toelichting op dit onderzoek opgenomen: *‘In 2013 heeft de rekenkamer onderzoek gedaan naar de [effectiviteit van subsidies](#). Naar aanleiding van dat onderzoek heeft de raad met het college afgesproken dat het elk jaar een effectiviteitsonderzoek doet naar een (cluster van) subsidies. Daarop heeft de rekenkamer besloten – na overleg met de gemeenteraad – om na drie van die onderzoeken na te gaan wat dit instrument de raad brengt. Tot nu toe is één effectiviteitsonderzoek uitgevoerd (2015, naar de subsidie aan de bibliotheek). De afdeling Stadscontrol gaat vanaf 2019 invulling geven aan deze afspraak. Het onderzoek naar de informatiewaarde van de effectiviteitsonderzoeken naar subsidies zal dus op zijn vroegst in 2020 aan de orde zijn’.*

In 2019 is door de organisatie geen onderzoek gedaan naar de effectiviteit van een subsidie(regeling). De teller staat zeven jaar na de afspraak om jaarlijks effectiviteitsonderzoek te doen naar een (cluster van) subsidies dus op één onderzoek. De rekenkamer heeft besloten in 2021 of 2022 zelf onderzoek te doen naar de effectiviteit van een (cluster van) subsidies, en daarbij ook te kijken naar rechtmatigheidsaspecten. Dit laatste naar aanleiding van een concrete casus die in 2019 door een inwoner is aangedragen als suggestie voor onderzoek.

Ex ante onderzoek Wet open overheid

De Wet openbaarheid van bestuur (Wob) wordt vervangen door de Wet open overheid (Woo). Het wetsvoorstel ligt bij de Eerste Kamer voor behandeling. Op de [website van de Eerste Kamer](#) is het doel van de Woo als volgt beschreven: 'De Woo heeft tot doel om (semi)overheden transparanter te maken, om zo het belang van openbaarheid van publieke informatie voor de democratische rechtsstaat, de burger, het bestuur en economische ontwikkeling beter te dienen. Om deze doelen te bereiken verankert het voorstel de toegang tot publieke informatie als recht van burgers. Daarnaast wordt de actieve openbaarheid versterkt door het verplicht stellen van openbaarmaking uit eigen beweging van bepaalde categorieën informatie. Overheidsorganen moeten een online beschikbaar register gaan bijhouden van de documenten en datasets waarover zij beschikken'. Voor dat laatste is het nodig dat gemeenten hun informatiehuishouding op orde brengen. In dit ex ante onderzoek concentreert de rekenkamer zich op het actief openbaar maken van informatie. Er zijn schattingen dat de informatie die op dit moment actief openbaar gemaakt wordt door overheden ongeveer 10% betreft van de informatie die onder de Woo openbaar gemaakt moet worden. Het gaat hier dus om een forse operatie. De rekenkamer gaat in dit onderzoek na of en hoe de gemeente Nijmegen zich hierop voorbereidt. Er zijn meer rekenkamers die overwegen zo'n onderzoek te doen. Wij zullen (in 2020) actief nagaan of wij dit onderzoek samen met een aantal andere rekenkamers kunnen uitvoeren.

Kleine onderzoeken:

Ook in 2021 en 2022 proberen we één of enkele kleine onderzoeken uit te voeren. Vooralsnog staan op de lijst van te kiezen onderwerpen:

- Vergroening;
- Vergunningverlening in strijd met het bestemmingsplan (omgevingsplan);
- Nieuw onderwerp voor onderzoek dat wordt aangedragen.

Verkennde onderzoeken:

Ook in 2021 en 2022 willen we één of enkele verkennde onderzoeken uit voeren. Vooralsnog staan op de lijst van te kiezen onderwerpen :

- Handhaving;
- Werkbedrijf;
- Tweedeling;
- Nieuw onderwerp voor onderzoek dat wordt aangedragen.

Er zijn twee onderwerpen op de lijst met potentieel interessante onderwerpen die we vooralsnog niet oppakken:

- **Succes- en faalfactoren Tijdelijk Anders Gebruiken**

In het Onderzoeksplan 2019 – 2020 was de volgende toelichting op dit onderzoek opgenomen:

Het was de planning dat het college in 2017 een evaluatie zou uitvoeren naar Tijdelijk Anders Gebruiken. Die evaluatie is uitgesteld en zal in 2019 worden opgepakt. Op basis van het evaluatierapport van het college gaat de rekenkamer in overleg met de auditcommissie na of aanvullend of verdiepend onderzoek door de rekenkamer toegevoegde waarde heeft voor de raad'. Navraag heeft opgeleverd dat de evaluatie

recent is uitgevoerd. Het is de planning dat het college de evaluatie vaststelt in het voorjaar van 2020 en dan ook een besluit neemt naar aanleiding van de uitkomsten van de evaluatie. Op dit moment (begin mei 2020) is de evaluatie nog niet in het college aan de orde geweest.

- **Kwaliteit dienstverlening en communicatie (naar inwoners en bedrijven) ODRN**

Dit onderwerp is aangedragen vanuit de rekenkamer Beuningen. Suggestie was dit onderzoek in regionaal verband op te pakken. Het onderwerp is besproken met vertegenwoordigers van alle rekenkamers uit de regio en scoorde daar hoog. Afsproken is in de eigen rekenkamer te bespreken of deze in gezamenlijk onderzoek naar dit onderwerp wil participeren. Kort nadat deze afspraak gemaakt is, kwamen [stukken](#) beschikbaar over de (financiële) problemen bij de ODRN en voorstellen voor de doorontwikkeling van de ODRN. Op basis van deze stukken heeft de Rekenkamer Nijmegen geconcludeerd dat het nu te vroeg is voor een onderzoek naar de kwaliteit van dienstverlening en communicatie naar inwoners en bedrijven door de ODRN. Ons voorstel is in 2022 opnieuw te overwegen dit onderzoek in regionaal verband op te pakken.

Onderzoeken die niet worden opgepakt:

- Kleine onderzoeken uit Onderzoeksplan 2019 – 2020:
 - Armoedebelief: dit onderzoek valt af, omdat het college in de zomer van 2020 een voorstel voor geactualiseerd armoedebelief aan de gemeenteraad zal doen;
 - [IV3](#) / Benchmarks: het was de bedoeling dit onderzoek in 2019 door een trainee uit te laten voeren. In 2019 heeft de rekenkamer echter geen trainee toegewezen gekregen. Nu het college jaarlijks een Koersdocument aan de gemeenteraad gaat aanbieden, met daarin ook IV3-cijfers heeft de rekenkamer besloten hier geen afzonderlijk onderzoek meer naar te doen. De rekenkamer gaat wel steeds na of IV3 cijfers / benchmarks gebruikt kunnen worden binnen de onderzoeken die wel uitgevoerd worden.
 - Verkamering: dit onderzoek valt af, omdat op dit vlak al veel gebeurd. Alles afwegende heeft rekenkameronderzoek op dit moment naar verwachting onvoldoende toegevoegde waarde.
 - Vertaling coalitieakkoord in begroting 2021 (voorjaar / zomer 2020): dit onderzoek valt af, omdat het college in het najaar van 2020 een begroting aan de raad aanbiedt die vanaf 0 is opgebouwd. Alles afwegende heeft rekenkameronderzoek op dit moment naar verwachting onvoldoende toegevoegde waarde.
- Nieuwe ideeën ontvangen in 2019:
 - Modulaire gemeenschappelijke regeling (MGR): dit onderwerp valt af, omdat de rekenkamer vindt dat het in eerste instantie aan het college en/of de raad zelf is (samen met de regiogemeenten) het functioneren van de MGR te evalueren.
 - Laaggeletterdheid: dit onderzoek valt af, omdat alles afwegende andere (nieuw aangeleverde) onderwerpen hoger scoren.
 - Kwaliteit informatie gemeenteraad: in diverse onderzoeken heeft de rekenkamer geconcludeerd dat de raad veel gegevens en (te) weinig informatie krijgt van het college. Alles afwegende heeft de rekenkamer besloten hier geen specifiek onderzoek naar te doen. In de onderzoeken die uitgevoerd worden,

gaat de rekenkamer wel na of het mogelijk is het verschil tussen gegevens en informatie te duiden en/of te laten zien hoe informatie op basis van aangeleverde gegevens eruit zou kunnen zien.

- Samenwerking tussen gemeente en scholen: dit idee is ingebracht in het regionaal overleg van rekenkamers. De rekenkamer Nijmegen zal niet participeren in een gezamenlijk onderzoek naar dit onderwerp. Zij heeft in 2013 namelijk onderzoek gedaan naar [voortijdig schoolverlaters](#). Onderdeel daarvan was ook de samenwerking tussen de gemeente en scholen. In de aanbevelingen is toen ook vooruitgekeken naar de samenwerking vanaf de decentralisaties in het sociaal domein vanaf 1 januari 2015.
- BV's en NV's en de rol van de gemeenteraad: dit idee is ingebracht in het regionaal overleg van rekenkamers. Voor de rekenkamer Nijmegen valt alles afwegende dit onderwerp als specifiek onderzoek af, andere onderwerpen scoren hoger. Wel zal de rekenkamer nagaan of dit een aandachtspunt kan zijn in andere onderzoeken. Meest concreet lijkt dit aan de orde te kunnen zijn voor het onderzoek naar de kwaliteit van huishoudelijke afvalstromen. Alle regiogemeenten zijn immers aandeelhouder van de DAR en via de MARN van de ARN¹.

Wanneer u vragen heeft naar aanleiding van deze brief, dan kunt u contact opnemen met mevrouw J. Smink (secretaris van de Rekenkamer) via j.smink@nijmegen.nl of 024 – 329 23 38.

Met vriendelijke groet,

G. Backus
Voorzitter Rekenkamer Nijmegen

J. Smink
Secretaris Rekenkamer Nijmegen

¹ [DAR](#): voormalige Dienst Afvalstoffen en Reiniging gemeente Nijmegen, inmiddels verzelfstandigd met de gemeenten uit de regio Rijk van Nijmegen als aandeelhouder.
[MARN](#): De gemeenschappelijke regeling Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen is een openbaar lichaam waarin 8 gemeenten uit de regio Nijmegen samenwerken: Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen, West-Maas en Waal en Wijchen
[ARN](#): De ARN is de Afvalverbranding Regio Nijmegen, de MARN is één van de aandeelhouders van de ARN.